

İKT102 İKTİSADA GİRİŞ II

Doç. Dr. Yeşim ALİEFENDİOĞLU

Ankara Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Gayrimenkul Geliştirme ve Yönetimi Bölümü

INTERNATIONAL VALUATION STANDARDS COUNCIL

DOÇ. DR. YEŞİM ALİEFENDİOĞLU

Para Talebi ve Para Arzı

- Klasik ve Neoklasik faiz teorileri de denilen reel faiz teorilerine göre **faiz haddi;** tasarruf arzı ve yatırım talebinin karşılaştığı sermaye piyasasında gerçekleşmektedir.
- Faiz haddinin para arz ve talebine bağlı olduğunun kabul edildiği parasal faiz teorilerine, teoriyi ileri sürenlerin adına atfen, Keynesyen faiz teorileri de denilmektedir.
- Keynes, faizin açıklanmasında parayı analize sokarak, ekonomideki faiz haddinin para arz ve talebine bağlı olduğunu savunmaktadır. Klasik ekonomistleri eleştiren Keynes, Klasiklerin öne sürdüğü gibi tasarruf eden ve bunu kasasında saklayan bir kimseye tasarruf yaptı diye karşılık ödenmeyeceğini belirtir.
- Keynes'e göre, **tasarrufun faize hak kazanması için kasada tutulmayıp, ödünç verilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, faiz tasarruf etmenin değil, likiditeden vazgeçmenin bedelidir.**

Kaynak: (Dinler Z., 2016) İktisada Giriş

Para Talebi ve Para Arzı

- Keynes'e göre faiz; kişilerin tasarruflarını ellerinde tutmaktan vazgeçmeleri karşılığında onlara ödenen bedeldir. Faiz haddi ise, ekonomideki para arz ve talebine bağlıdır.

Para Talebi (Likidite Tercihi)

- Para talebi, bir ekonomideki ev halkı ve firmaların, belirli bir anda, hemen harcanabilir durumda bulundurmaları istedikleri para miktarıdır.
- Ev halkları ve firmalar Keynes'e göre üç farklı güdüyle para talep ederler. Bu güdüler, **günlük muameleler için gerekli parayı yanlarında bulundurma (muamelat güdüsü)**, **beklenilmeyen olaylara karşı hazırlıklı olma (ihtiyat güdüsü)** ve **doğabilecek karlı işleri kaçırmama (spekülasyon güdüsü)** şeklinde gruplara ayrılırlar.

Kaynak: (Dinler Z., 2016) İktisada Giriş

Para Arzı

- **Toplam Para Arzı = Kağıt Para + Madeni Para + Kaydi Para**
- T.C. Merkez Bankası para arzını (M_1), dar tanım ve geniş tanım (M_2 ve M_3) olmak üzere iki grup altında vermektedir.
- M_1 , dolaşımdaki para (TL) ve vadesiz mevduatlar toplamına eşittir.
- M_2 , M_1 ve vadeli mevduat toplamına
- M_3 ise, M_2 ve Merkez Bankası ve diğer mevduat toplamından (repo ve para piyasaları fonları ile bankalarca ihraç edilen menkul kıymetler) oluşmaktadır.

Para Arzı

- Para arzı içinde, dolaşımdaki paranın miktarı ülkenin gelişmişlik derecesine göre, % 20 ile % 40 arasında değişmektedir.
- Bir ülkede çek ya da kredi kartı kullanımı yaygınlaştıkça, kaydi para miktarı artarken, kağıt paranın, toplam para arzı içindeki payı azalmaktadır.
- Bir ekonomideki para arzının, dolaşımdaki para miktarı ile rezervlerinin toplamı olan parasal tabandan ne kadar fazla olduğu para çoğaltanı da denilen bir katsayı ile ölçülmektedir.
- Para çoğaltanı, para arzının parasal tabana oranlanmasıyla elde edilen bir katsayı ile ifade edilir.

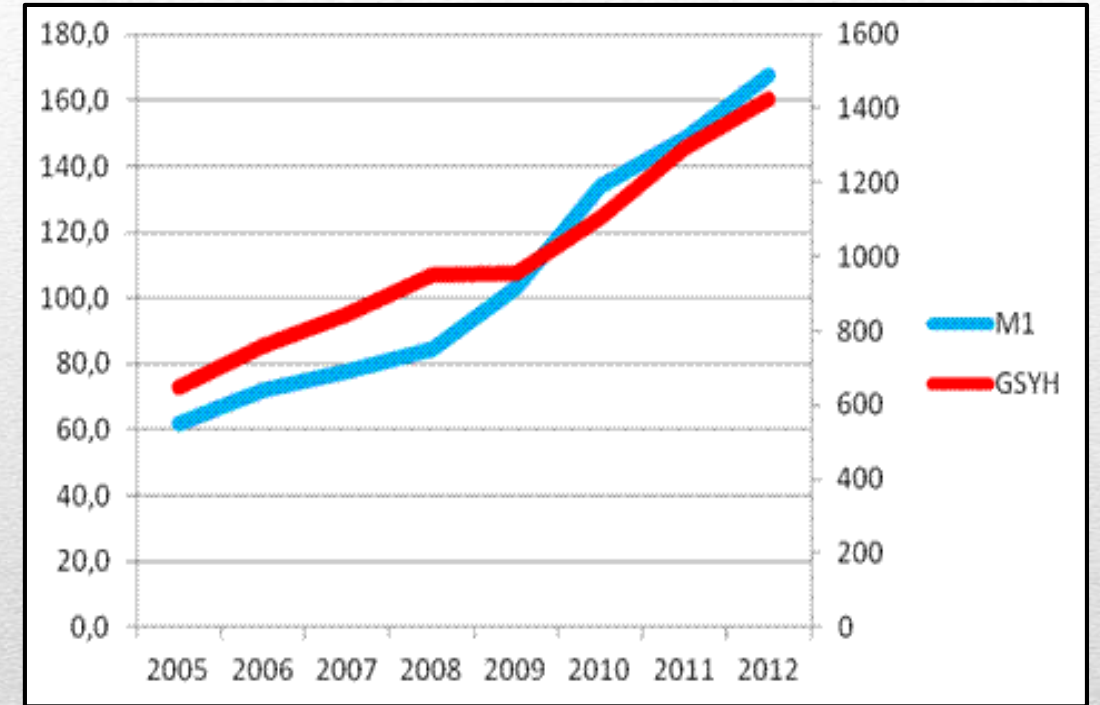
Para Arzının Unsurları

- Bir ekonomide dolaşımda mevcut olan para miktarına **para arzı** denir.
- Para, her şeyden önce bir hükümet organı olan merkez bankası tarafından basılan kağıt parayı ve darphane tarafından basılan madeni parayı kapsar.
- Merkez bankası tarafından basılan kağıt para ile darphane tarafından basılan madeni paranın toplamına kısaca **nakit** dendiği hesaba katılırsa, itibari paranın nakdi kapsadığı söylenebilir.
- Serveti oluşturan mali varlıklardan bir diğeri, nakit gibi bir faiz getirisi olmayan **vadesiz mevduattır**. Vadesiz mevduat sahibinin, bankaya ihbarda bulunmaksızın hesabına çek yazarak ödeme yapması mümkündür.
- **İtibari para**; nakdi ve vadesiz mevduatı kapsar. Nakit, vadesiz mevduat ve benzeri çek yazılabilir mevduatlardan oluşan paraya, işlemler parası veya kısaca M_1 adı verilir:
- **$M_1 = \text{Nakit} + \text{Vadesiz Mevduat} + \text{Diğer Çek Yazılabilir Mevduat}$**

Kaynak: (Dinler Z., 2016) İktisada Giriş

Para Arzının Unsurları

- Türkiye'nin 2002–2012 yılları arasındaki GSYH'si ve yıl sonu M_1 para arzı miktarlarının yer aldığı grafik, merkez bankasının, enflasyonu denetlemek üzere para arzını denetim altında tuttuğunu göstermektedir.

Para Arzının Unsurları

- M1 harcamalarda derhal kullanılabilen bir mali varlıktır. Modern ekonomilerde harcamaların %80-%90 gibi çok büyük bir kısmı M_1 ile yapılır.
- Bir mali varlığın mübadele aracına dönüşme kolaylığına ve hızına **likidite** denir. M_1 kapsamındaki varlıklar en likit veya tam likit, vadeli mevduat daha az likittir.
- **Vadeli mevduatı** belirli bir maliyet karşılığında vadesiz mevduata veya nakde dönüştürmek mümkündür. Bu nedenle paranın vadeli mevduatı da kapsadığı kabul edilebilir.
- Vadesiz mevduata dönüştürülebilen vadeli mevduat ve benzeri daha az likit varlıklara **para benzerleri** denir. M_1 ile para benzerleri toplamı M_2 diye nitelendirilir.

$M_2 = M_1 + \text{Para Benzerleri}$

$M_2 = \text{Nakit} + \text{Vadesiz Mevduat} + \text{Diğer Çek Yazılabilir Mevduat} + \text{Vadeli Mevduat ve Benzeri (Daha Az Likit) Varlıklar}$

